บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน ธุรกิจต่าง ๆ ได้นำเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาประมวลผลข้อมูลทางการเงินและบัญชีในรูปแบบของโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปเพิ่มมากขึ้น ซึ่งโปรแกรมนี้จะช่วยให้การทำรายการบัญชีและรายงานทางการเงินมีความรวดเร็วและมีความถูกต้องมากขึ้น ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลยสำหรับผู้สอบบัญชี ที่จะต้องเผชิญกับปัญหาการสอบบัญชีของธุรกิจที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการทำบัญชีที่เพิ่มอยู่ทุกขณะและอาจจะเป็นไปได้ว่าวิธีการตรวจสอบบัญชีต่าง ๆ ที่ผู้สอบบัญชีใช้อยู่เพื่อสอบบัญชีนั้นอาจล้าสมัยและไม่สามารถใช้ในการตรวจสอบบัญชีของธุรกิจที่ใช้คอมพิวเตอร์ที่เพิ่มความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น การใช้ระบบออนไลน์ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อจะปรับตัวให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิทยาการ ผู้สอบบัญชีจึงควรที่จะศึกษาความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์แต่เนิ่น ๆ ตลอดจนช่วยกันพัฒนาวิธีการตรวจบัญชีวิธีใหม่ ๆ เพื่อที่จะนำมาใช้ในการสอบบัญชีของธุรกิจที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะไม่เช่นนั้นแล้วก็อาจจะทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีเกิดความล้าหลังจนไม่สามารถที่จะทำการตรวจสอบในธุรกิจที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ อันสลับซับซ้อนด้วยตัวเองได้ หากปราศจากความช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญทางด้านคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะเพราะว่าประการแรกในระบบคอมพิวเตอร์นั้นได้มีการกำหนดวิธีการควบคุมที่แตกต่างไปจากระบบที่ตรวจสอบด้วยมือและประการที่สองวิธีการควบคุมต่าง ๆ โดยปกติจะเป็นผลเนื่องมาจากการแบ่งแยกหน้าที่กันทำและนอกจากนี้การประมวลผลและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ จะถูกบรรจุไว้ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทั้งหมด ซึ่งผู้สอบบัญชี ก็อาจสามารถทำการสอบบัญชีในธุรกิจดังกล่าวโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เช่นเดียวกันแต่ดูเหมือนว่าวิธีการดังกล่าวยังอยู่ห่างไกลความเป็นจริง ในปัจจุบันสำหรับประเทศไทย ถึงแม้ว่าในบางประเทศจะได้ทำมาเป็นเวลานานแล้วก็ตามและการที่จะเลือกใช้วิธีการดังกล่าวก็ต้องขึ้นอยู่กับระบบธุรกิจที่ตรวจสอบว่ามีความซับซ้อนเพียงใดต้นทุนที่จะต้องเสียตลอดจนประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานที่ได้รับนั้นให้ผลคุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งผู้ตรวจสอบบัญชีจะต้องทำการเปรียบเทียบและเลือกวิธีที่ดีที่สุดเพื่อที่จะทำการตรวจสอบธุรกิจที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในแต่ละแห่งที่แตกต่างกัน

ดังนั้นผู้สอบบัญชีจึงต้องมีการพัฒนาเครื่องมือที่ช่วยในการตรวจสอบกิจการที่ใช้โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปในการบันทึกรายการบัญชีได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป IDEA (Interactive Data Extraction and Analysis) ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับการสอบบัญชีของบริษัทที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการบันทึกบัญชีโดยเฉพาะ แต่สำนักงานสอบบัญชีส่วนใหญ่ยังไม่มีการนำโปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป IDEA มาใช้

จากสภาพความเป็นมาดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษา ค้นคว้า เกี่ยวกับการนำโปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป IDEA มาใช้ในการสอบบัญชีเพื่อเป็นแนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้สนใจในการนำโปรแกรมไปใช้เพื่องานตรวจสอบ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ศึกษาการนำโปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป IDEA มาใช้ตรวจสอบบัญชีสำหรับกิจการที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการบันทึกรายการบัญชี

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา กิจการและสำนักงานสอบบัญชีเฉพาะที่ใช้โปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป IDEA ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จนถึงปีพ.ศ. 2542 มีผู้ใช้จำนวน 5 ราย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาโปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป IDEA ถึงรายละเอียดและการใช้งานต่าง ๆ ของโปรแกรม ศึกษาถึงการนำข้อมูลที่ได้จากโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปมาใช้ในโปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป IDEA และทำการสรุปข้อดีและข้อจำกัดของโปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป

วิธีการศึกษาและการเก็บข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ทำการศึกษาโปรแกรม IDEA ถึงรายละเอียดและการใช้งานต่าง ๆ ของโปรแกรมและทำการสรุปข้อดีและข้อจำกัดของการใช้โปรแกรม IDEA

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ทำการส่งแบบสอบถามความคิดเห็นในการที่จะนำโปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป IDEA ไปใช้ในกิจการและข้อจำกัดที่พบจากการใช้โปรแกรม ไปยังสำนักงานตรวจสอบบัญชีและกิจการในจังหวัดกรุงเทพมหานครดังนี้

1. บริษัทไพรส์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ จำกัด
2. บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่
3. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานใหญ่
4. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
5. บริษัทสยามแมคโคร จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่

โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีและหัวหน้าแผนกปฏิบัติงานของแต่ละกิจการคนละ 1 ฉบับ รวมแบบสอบถามที่ส่งทั้งหมด 10 ฉบับ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัญหา หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการทำงาน ในความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความสะดวกในการทำงาน ในความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่เป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันและประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ผู้ตรวจสอบ หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีทั้งภายนอกหรือภายใน คือ ผู้สอบบัญชีหรือ ผู้ตรวจสอบภายใน

โปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป IDEA หมายถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยสมาคมผู้สอบบัญชีแห่งแคนาดา เพื่อเป็นเครื่องมือของผู้สอบบัญชี นักบัญชีและผู้ตรวจสอบภายใน ในการตรวจสอบความถูกต้องของรายการบัญชีที่ถูกบันทึกด้วยระบบคอมพิวเตอร์

เรคคอร์ด หมายถึง หน่วยของการบันทึกข้อมูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงรายละเอียดและการใช้งานต่าง ๆ ของโปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป IDEA

2. ได้ทราบถึงประโยชน์และข้อจำกัด ของการใช้โปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูป IDEA เป็นแนวทางให้ผู้สอบบัญชี นักบัญชี และผู้ตรวจสอบภายใน ได้นำโปรแกรมตรวจสอบบัญชีสำเร็จรูปIDEAไปใช้ในการตรวจสอบบัญชี